PEYGAMBER

(nebi, resul)

Aslı Farsça olan peygamber (çoğ. peygamberân) sözcüğü, haber anlamındaki peyam sözcüğü ile getiren-taşıyan anlamındaki ber ekinden oluşan ve 'Tanrı'dan haber getiren' anlamında olup Kur'an'daki nebi ve resul sözcüklerinin bir çevirisidir. Türkler daha çok, Farsça'dan alınan karşılığı kullanmaktadır.

O halde, Kur'an'da, peygamber kavramını karşılamak üzere iki ana sözcük kullanılmaktadır: Nebi, resul. Yine peygamber anlamını ifade eden nezîr (uyarıcı) ve beşîr (muştulayıcı) sözcükleri daha çok nebi ve resul kelimelerine sıfat mevkiinde kullanılmıştır.

Nebi:

Nebi (çoğulu: enbiya, nebiyyûn) haber anlamındaki nebe' kökünden türemiş bir sıfat olup haber getiren demektir. Nebi, Kur'an-ı Kerim'de tekil ve çoğul halde 75 yerde geçer. Nebilerin kişilik ve mesajlarıyla vücut verdikleri kurumun genel adı, nübüvvettir. Nübüvvet (peygamberlik), yani Yaratıcı ile insan arası haber iletişimi, ilahî faaliyetin en belirginlerinden biridir.

Nübüvvetin biri genel, diğeri özel olmak üzre iki çerçevesi vardır. Genel çerçeve, Allah'ın, yüksek planların, insanla diyalogudur ki, bu süreklidir. Bu anlamda Allah-insan haberleşmesinin bitmesi söz konusu değildir. Bu tür haberleşmenin Allah'tan insana uzanışına ilham, insandan Allah'a uzanışına dua denir. Yani nübüvvetin, yukarıdan aşağı işleyişi vahiy ve ilham, aşağıdan yukarı işleyişi ise dua ve niyaz olmaktadır. İbn Arabî, Fütûhat'ında nübüvveti, ilahî sıfat ve faaliyetlerden biri olarak kaydettikten sonra onu, Allah'ın Semî' (duyan, işiten, dinleyen) isminin bir tecellisi olarak gösteriyor. İbn Arabi'ye göre, insanın benliğinde

fark ettiği bütün eriş ve duyuşlar, genel anlamdaki nübüvvetin içindedir. Buna göre, yaratıcı, sonsuzu yakalayıcı faaliyetler (estetik, fikir, bilim faaliyetleri) genel anlamda nebevi faaliyetlerdir. (İbn Arabi; *el-Fütûhât,* 2/252-256)

İbn Arabi, eserinin bir başka yerinde bu konuyu işlerken de şu yolda konuşmuştur: Genel anlamda nübüvvette vakitle sınırlılık yoktur. Her devirde bunun temsilcileri vardır, (aynı eser, 2/3-6)

Özel anlamda nübüvvet, kurumsal peygamberliktir ki, birincisinin aksine, bu nübüvvet, sistem getirici ve herkesi bağlayıcıdır. İşte, bittiğinden söz edilen nübüvvet budur. (bk. aynı eser, aynı yer) Bu anlamda nübüvvet, ilhama dayalı bilgilerden farklı olarak, bağlayıcı ve genel bilgiler getirir ve bu bilgilerin şöyle veya böyle, yanlış anlaşılması halinde, Yaratıcı Kudret, bir tashih mekanizması işleterek yanlışlıkları düzeltir. Bu yüzden, genel nübüvvet kurumu, insanın, gerçeği kavraması bakımından kaçınılmazdır. İnsanlık bu kurumdan müstağni kalacak bir noktaya gelemez. Fransız düşünürü Pascal (ölm. 1662): "Bana İbrahim'in, İsmail'in, Yakup'un tanıttığı Allah lazım, filozoflarla bilginlerin tanıttıkları Allah değil" (Evelyn Underhill, *Mysticism,* 189) derken, İbn Arabi'nin çok erken bir devirde yaptığı bir tespite katılmış oluyordu.

Genel nübüvvet kurumunun bu kaçınılmazlığının bir özelliği de şudur ki, nebiler, tanıttıkları Allah ve hayat gerçeğini bizzat yaşayıp yaşatarak insanlığa canlı model olurlar. Filozof ve bilginde bu yoktur. Yani nebinin tanıttığı Allah, teizmin Allah'ıdır; hayatın içine, insanın varoluş yoluna bizzat girer. Filozof ve bilginin Tanrısı ise deizmin ilahıdır ki varlık ve oluşa başlangıçta bir hareket vermiş olsa da insanı uzaktan seyretmekle yetinir, hayatın, sürecin içine dahil olmaz.

Gelinen noktada görülen odur ki deizmin Tanrısı insanoğlunun hasretine tam cevap olmamış, insanın susuzluğunu asla gideremiştir. Bu susuzluk, parça bilgiler kazandıran genel çerçeveli ilhamî bilgilerle de tam olarak dindirilemez. Doyurucu çözüm, genel ve külli bilgiler getiren kurumsal nübüvvetle mümkün olur. Bu da ortaya din gerçeğini, din kurumunu çıkarmaktadır.

Hakikat mozaiğinin tam şeklini alması, nübüvvetin son temsilcisi Hz. Muhammed'in mesajıyla olmuştur. Önceki nebilerin

her biri bu mozaiğin bir parçasını getirmiştir. Hz. Muhammed ise hem kendisine ait parçayı mozaiğe koymuş hem de mozaiğin son şeklini alması için gereken ayarlama ve uyarlamayı yapmakta elçilik üstlenmiştir.

İbn Arabi, ünlü Fusûs'unda bu Kur'ansal olguyu işlemiş ve her nebiyi, ilahî hikmetler mozaiğinde bir hikmetin temsilcisi olarak göstererek, Hz. Muhammed'i mozaiğin son şeklini veren nebi olarak kaydetmiştir. (Bu konuda güzel bir değerlendirme için bk. Austin; *The Bezels ofWisdom* (Fusûs'un İngilizce'ye çevirisi) Giriş bölümü)

Nebi kelimesinin geçtiği ayetleri incelediğimizde bu habercilerle ilgili şu temel özelliklere tanık olabiliyoruz: Birçok nebi, sabır ve gayretle hizmet vermiş bir kadroyu yanında bulmuştur. Hiçbir nebi hile, aldatma ve kötülüğe tenezzül etmez ve bulaşmaz. Her nebinin, insanların ve cinlerin kötülerinden düşmanları olmuştur. Her nebinin hitap ettiği toplum zorluk ve bollukla imtihan edilmiştir.

Hz. Muhammed, nebilerin sonuncusudur ve onun geleceği daha önceki kutsal kitaplarda bildirilmiştir. Hz. Muhammed, ümmî bir nebidir, (bk. burada, Ümmî mad.) Bir nebi, yakın akrabası da olsalar müşrikler için Allah'tan af dileyemez. Her nebinin aldığı vahiy şeytan tarafından bulandırılmış, fakat Allah, ardından yeni bir vahiyle durumu düzeltmiştir. Her nebiye, hitap ettiği toplumun kötü ruhluları musallat olmuştur. Bir nebi olarak Hz. Muhammed, kendisine inananları onların bizzat kendilerinden daha çok sever ve düşünür ve o, insanlara bir tanık, bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderilmiştir. Allah ve melekler, son nebi Hz. Muhammed'e salât ve selam ederler.

Her nebi, hitap ettiği toplum tarafından alaya alınmıştır. Ümmet fertlerinin, seslerini nebinin sesinden yüksek tutarak konuşmamaları gerekir.

Nebiler arasında kişisel-ruhsal üstünlük farkı olmakla birlikte, kurumsal hiçbir fark yoktur.

Resul:

Resul (çoğulu: rusül) kelimesinin kökü olan risl, yumuşaklık ve kolaylık üzere göndermek veya kolaylık ve yumuşaklıkla yürümek, yol almaktır. Aynı kökten gelen istirsal, sükûnet, rahatlık ve sebat anlamlarına gelmektedir. Yine aynı kökten gelen teressül de sözü kullanmada sesi yükseltmemek, şiddet ve sertlikten kaçınmak, yumuşak olmak anlamları taşıyor. Anılan kökten türeyen resi ise, parça parça göndermek veya parça parça gönderileni almak demektir. Suya gelen deve veya davar sürüsünün, izdihama meydan vermemek için kontrollü ve parça parça su içirilmesini ifade ederken de bu resi kelimesi kullanılır.

Kökün önemli kelimelerinden biri olan irsal, yöneltme ve gönderme anlamındadır. Kur'an bunu, her türlü gönderme işlemi için kullanmaktadır. Bu kökten gelen kelimelerin ifade ettikleri olguların tümü risâlet diye adlandırılır.

O halde, risâlet, Yaratıcı'nın insana gönderdiği mesajları bir plana bağlı olarak sıkmadan, şiddet ve ürküntüye meydan vermeden aşama aşama yerine ulaştırma işidir. Ve resul, bu risâlet görevini yerine getiren fıtrat elçisi, Tanrı habercisidir. Bu haberciler, Râgıb'ın da ifade ettiği gibi, bazen şuursuz varlıklardan olur; bazen de şuurlu varlıklardan. Birinciye örnek rüzgâr ve yağmur; ikinciye örnek de melekler ve nebilerdir.

Risl kökünden kelimelerin Kur'an'daki kullanımı, isim ve fiil olarak, 500'den fazladır. Bunların 350'ye yakınında resul kelimesi (tekil ve çoğul) kullanılmıştır. Bu demektir ki risâlet faaliyetinin düğüm noktasını resul (veya resuller) oluşturmaktadır.

Resulsüz risâlet eylemi düşünülemez. Böyle olunca da anlaşılır ki, ilahî faaliyetin aslî yardımcıları resullerdir.Ve böyle olunca da resuller ile varlık arasında bir fıtrat bağı, kaçınılmazdır. İbn Arabî bu gerçeğe işaret ederken, her şeyin, resulleri bir fıtrat olgusu olarak bilip fark ettiğini söylemiştir, (bk. el-Fütûhat, 2/682) İbn Arabi'ye göre risâlet, konuşandan dinleyene söz ulaştırma olup bir haldir, makam değil. Bunun zorunlu sonucu da, risaletin, tebliğ bitince son bulması ve bu görevin insan için sadece dünya planında sözkonusu olmasıdır, (bk. el-Fütûhat, 2/256 vd.)

Risâletin mahiyeti ve boyutları hakkında geniş tartışmalara girilebilir; ancak şunun altını hemen çizmekte yarar vardır: Kur'an, risâleti bir fıtrat olayı olarak gördüğü için insanın tekâmülünü risâletten uzak bir gidişle gerçekleştirmenin mümkün olmadığını öne sürer. Resuller, tekâmülün seyrini belirleyen haberciler olarak gönderilirler. Kur'an buna 'hak dinin getirilişi' diyor. (9/33; 48/28; 61/9. Risâletin bu açıdan değerlendirilmesi için bk. Mâtürîdî; *Kitabu't-Tevhîd,* 176-210)

Risâlet, her şeyden önce bir oluş faaliyetidir. Süreç, bir anlamda, Yaratıcı Kudret'le yaratılanlar arasında durmadan işleyen bir risâlet manzarası arzeder. Bu yüzden, Kur'an, irsalde rol alan (mürselât) güçlere yemin etmektedir, (bk. Mürselât, 1) Buradan bakılınca, özellikle rüzgârlar birer risâlet aracıdır. (17/69; 25/48; 27/63; 30/46; 33/9; 35/9; 41/16; 51/41; 54/19) Rüzgârlar, varlıktaki döllemenin birer resulü oldukları gibi (15/23) gerekli tahrip ve tehditlerin de birer icracı elçisi olmaktadırlar. Helak edilecek bir topluluğa mikroplar irsal edildiği gibi (105/3) su, sel, çekirge, bit-pire, kurbağa, kan (7/133), sarsıcı çığlık, fırtına (54/31, 34), gök taşları (51/33), şimşekler, yıldırımlar (13/13) ateşten dalgalar (55/35) da birer irsal aracı olarak gönderilmektedir.

Şeytanların, gök belalarının inişi de bir irsal faaliyetidir. (7/162; 19/83) Bu elçiler, rahmet, muştu, koruma ve bereketin getiricisi de olabilmektedir. (6/61; 7/57; 11/52; 30/46; 71/11) İnsanlığın düşünce ve fiillerinin kozmik kayıtlarını tutan resuller de vardır. (10/21; 43/80)Tanrısal ruhun inişi de bir irsal olayıdır. (19/17)

Risâletin en ileri tecellisi, şuurlu varlık olan insanın şuurlu resuller aracılığıyla tekâmülüne hizmet şeklinde görülenidir. Bu risâlet, melekler ve insanlar arasından seçilen resullerle yürütülür.

"Allah meleklerden resuller seçer; insanlardan da..." (Hac, 75. Ayrıca bk. 35/1)

Kur'an, burada insan ve melek resullerin seçilip görevlendirilmesini istifa (seleksiyon) kelimesiyle ifade etmektedir. O halde, tüm resuller, seçilmiş varlıklardır. Bu yüzden de onlar için Allah katında korku ve endişe söz konusu değildir. (27/10) Onların tüm çileleri, sıkıntı ve korkuları, insanın sergilediği tavırlardan kaynaklanır. Resuller, Allah adına kendilerine ita-

at edilsin diye gönderildikleri halde (4/64) insanoğlu onlarla hep alay etmiş (6/10; 15/11; 21/41; 18/106), onları yurtlarından sürmüş (14/13), delilikle, büyücülükle, dalâletle suçlamış (7/61, 67; 51/52), onları sürekli yalanlamış, hatta öldürmüştür, (bk. 3/184; 5/70; 6/34; 16/113; 23/44; 34/45; 35/4; 50/14)

Kur'an, bu noktada, resullere eziyet ve hıyanetten söz etmekte ve insanı, mutsuzluğa yuvarlayacak bu günahtan uzak durmaya çağırmaktadır. (4/115; 8/27; 9/ 61; 33/36, 53) Resullere eziyet ve kötülük, Allah'ın sürekli lanetine yol açar. (33/57) Ne yazık ki, her toplum, kendisine gönderilen resulü rahatsız etmeyi, susturmayı âdeta gaye edinmiştir. (40/5)

Resullere hıyanet ve eziyetin baş temsilcileri olarak mütrefler yani servet ve refahla şımarıp Firavunlaşmış kodamanlar gösteriliyor. (34/34; 43/23;) Bunlar, resullere karşı çıkarken eski gelenekleri, ecdatperestliği öne sürmekte ve Tanrı elçilerini toplumun geleneksel değerlerini tahriple suçlamaktadırlar. (4/61; 5/104; 43/23) Oysaki resuller insanlığa hayat ve hamle getirir, üfledikleri yeni nefesle yeni bir cihanın yaratılmasına öncülük ederler. Böyle bir kadroyu dinlemek aydınlık, bilgi, ümit, bereket, mutluluk ve rahmetle dolmak, arınıp yücelmektir. (2/151; 3/131; 4/69, 170; 8/24; 24/54, 56; 33/ 71)

Resuller, kozmik-evrensel güven odakları, dünya planıyla kozmik planlar arası güven elçileridir. Kur'an, resulleri bu noktada emîn (güvenilir, güven elçisi, güvence) olarak anmaktadır. (26/107, 125, 143, 162, 178; 44/17, 18) Hz. Muhammed'in de bir unvanı, Emîn'dir. Bunun içindir ki Allah'ın, insanlığa lütuf ve rahmetinin en belirgin örneklerinden biri de resullerin gönderilişidir, (bk. 3/164)

Resullerin bu nitelikleri, onlara sevgi ve saygıyı, insan olmanın, hayat nimetinin kıymetini takdirin ölçüsü yapmıştır. Onlara sevgiyi ikincil duruma düşürenlerin yarınları güvenli değildir. (9/24) Çünkü muştunun da uyarının da ideal temsilcileri resullerdir. (6/48; 18/56) İnsanlığın en mükemmel problem çözücüleri de resullerdir. (4/59) Nisa 83. ayet, problemlerin çözümünde resullerle bilgi ve araştırma gücüne sahip yöneticileri önermektedir. Böylece, kurtuluş, vahyin verileriyle ilim ve araştırmanın beslediği lider kadrolara bağlanmıştır.

Kur'an, insanlığın nankörlük ve eziyetlerine en fazla muhatap

olmalarına karşın en büyük risâlet hamlelerini gerçekleştiren nebileri azim sahibi (ulül azm) resuller olarak anar ve onların en büyük niteliklerinin sabır olduğunu belirtir. (46/35) Resullerin bu sabrı göstermelerinde onlara ilahî sekînet (iç huzuru) yardımcı olur. (48/26)

Resuller, tüm horlamalara, iftira, hıyanet ve ihanetlere rağmen şiddet ve baskı yoluyla mesaj kabul ettirmeye yetkili kılınmamışlardır. Onlara düşen, mesajı insana ulaştırmaktır. İnsanın mesajı kabul edip etmemesinden çıkacak sonuçların hesapları resule sorulmuyor. Kur'an şöyle diyor:

"Resullere düşen, açık bir tebliğden başkası değildir." (Nahl, 35)

"Resule düşen, tebliğden başka bir şey değildir. Allah, sizin açığa vurduklarınızı da gizlediklerinizi de bilir." (Mâide, 99; Kasas, 18)

Bunun böyle olması, resullerin pısırıklığı, korkaklığı, görevi savsaklamaları anlamına asla gelmiyor. Tam aksine, tüm resuller aziz (güçlü, onurlu), kerim (soylu, asil) insanlardır.

"Onlar ki Allah'ın mesajlarını tebliğ edip O'ndan korkarlar, Allah'tan gayri hiç kimseden korkmazlar. Hesap sorucu olarak Allah yeter." (Ahzâb, 39)

Onların güç ve şiddet kullanmamaları, dinde baskı ve zorbalığın olmayışı yüzündendir. Onlar, insanda bilinç uyandırmayı esas almakla görevlidirler. Bu bilinç uyandırılınca insan yarın "Ben bilemedim" diyerek mazeret ileri süremez. (4/165) Kur'an bu noktanın altını ısrarla çizmekte ve hiçbir toplumun, resulce getirilen haberi bilmeden azaba uğratılmayacağına dikkat çekmektedir. (17/15; 29/59) Sorumluluk, hesap ve azabın bilgiden sonra doğması, fıtratın en esaslı ilkelerinden ve ilahî adaletin gereklerindendir.

Resuller şiddete başvurmaz, baskı ve zorlamaya gitmezler, gidemezler. Bu, onların yenik düşecekleri anlamına gelmiyor. Resullerin son tahlilde zafere ulaşacakları, Yaratıcı'nın şaşmaz yasalarından biridir.

"Allah şöyle yazmıştır: Ben mutlaka galip geleceğim. Resullerim de." (Mücâdile, 21)

Resullere, baskı ve şiddete başvurmayı yasaklayan Tanrı, onlara yardımı garanti ediyor. (10/103; 40/51)

Resuller konusunun önemli Kuransal tespitlerinden biri de bu seçkin elçilerin, artıları ve eksileriyle insan olmalarıdır. Onların büyüklükleri, ayaklarının yere değmemesinde değil, insanı dünya şartları içinde sonsuza götürmelerindedir. Onlar, bulutlar üstünde dolaşan, etten, kemikten arınmış varlıklar değillerdir. Eşleri, çocukları vardır (13/38), yerler, içerler, insanlar arasında hayat geçirirler. (25/20) Resullerin insan niteliklerine sahip oluşlarını onlar için bir eksiklik gören, resul denince bir tür melek hayal eden anlayışı Kur'an şirkin bir belirişi sayar ve şiddetle kınar. (25/7-10) Bu müşrik anlayış melek peygamber düşlemektedir. (17/94-95) Resullerin, madde ihtişamı bakımından dikkat çekmeyen çevrelerden çıkması ise müşrik mantığı âdeta çıldırtmaktadır. (25/41)

önemli noktalardan biri de şudur: Resullerin tamamı, isimleri bildirilenlerden ibaret değildir. Kur'an'da adları sayılanlar sadece örneklerdir. Adları ve hikâyeleri bildirilen resuller olduğu gibi, adlarından ve serüvenlerinden bahsedilmeyen resuller de vardır. (4/164; 40/78) O halde, resullerin sayısı kaçtır? Kur'an bu soruya cevap vermemektedir. Resuller peş peşe gönderilmişlerdir. (23/44) Her ümmete bir resul gönderilmiştir. (10/47; 16/36) Bu beyanlar dikkate alınırsa resullerin sayısı, isimleri bilinenlerin birkaç katı, belki birkaç yüz katıdır.

Bunca resulün tümü kurumsal peygamberlik açısından aynı değere sahiptir. Bu açıdan onlar arasında fark görmek, gerçeği lekelemek ve Allah'ı rencide etmektir. (4/150, 152) Şu var ki resuller arasında kişilik değerleri bakımından farklar vardır. (2/253)

Kur'an'ın evrenselliğinin, insanlığı ve insanlık mirasını bir bütün olarak kucakladığının açık delillerinden biri de, resullerin sayısını kendisi tarafından anılanlarla sınırlamamasıdır. Buna göre, Son Peygamber'den önce yaşamış olmak ve tevhit gerçeğine ters fikirler öne sürmemiş olmak şartıyla her büyük ruh resul kabul edilebilir. Filan veya falan büyük insanı resul ilan etmek zorunluluğu yoktur, fakat imkânı vardır. Böylece Kur'an, düşünce ve eylemleriyle ölümsüze ve gerçeğe hizmet vermiş bütün büyük ruhları Allah elçisi olarak görmeye kapı aralamış, bağnazlık,

egoizm ve tabulaştırmaya giden tavırlara onay vermemiştir.

Resuller bahsinin odak noktalarından biri de Hz. Muhammed'in risâletidir. Hz. Muhammed, kendinden önce gelmiş resuller gibi bir resuldür. (3/144) Görevi, kendisine vahyedilen gerçekleri insanlığa ulaştırmaktır. (5/67) O da diğer resuller gibi pekçok olumsuz davranışa muhatap olmuştur. (41/43) Bütün resuller gibi Hz. Muhammed de insanlık üzerine bir tanık, bir müjdeci ve uyarıcıdır. (2/119; 17/105; 25/56; 33/45; 35/24; 48/8) Ancak Hz. Muhammed, kendinden sonraki bütün zamanları kucaklayan bir risâletin sahibidir. (34/28)

Kur'an, risâlet konusunun omurga noktalarından biri olan baskı ve zora başvurmama ilkesini Hz. Muhammed bahsinde de tekrarlamaktadır. O da, vahyi tebliğ edip sonucu Allah'a bırakmakla emrolunmuştur. İnsanları, toptan iman etsinler diye zorlama yetkisi ona da verilmemiştir. Hatta sevdiklerini doğruya ve güzele götürmede bile farklı bir tavır takınması mümkün değildir. Tebliği dinleyip yüz çeviren insanlara karşı zorlayıcı tavırlar takınamaz. Allah ona böyle bir vekillik sıfatı vermemiştir. (4/80; 10/99; 17/54; 26/48; 28/ 56) Zorlama, baskı bir yana, Hz. Muhammed bir sevgi, şefkat, hoşgörü ve sabır modeli, hatta kaynağıdır. Bütün bu nitelikler Kur'an'da rahmet kelimesiyle ifade edilir.

Hz. Muhammed bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen bir resuldür. (21/107) Bu rahmet elçisinin hizmetine karşılık insanlıktan isteyebileceği tek şey Ehlibeyt'ine sevgidir. (26/23) Hz. Muhammed'in 'âlemlere rahmet' oluşunun bir uzantısı da onun tüm insanlığı dertleri ve sevinçleriyle kucaklayan bir külli vücut olarak tanıtılmasıdır. Tevbe suresi 128. ayet bu gerçeğe değinirken şu ifadeye de yerverir:

"Yemin olsun, içinizden size onurlu bir resul gelmiştir. Sizi rahatsız eden şey onu da üzer. Çok düşkündür size. Müminlere ise daha şefkatli, daha merhametlidir."

Bütün insanlığı benliğinde toplayan en büyük resule saygı ve sevginin bir insanlık borcu olarak Kur'an tarafından gündeme getirildiğini görüyoruz. Her şeyden önce, onu birbirimizi çağırır gibi çağırmamalıyız. (24/63) Onu rahatsız edici tavırlara girmemek en önemli noktalardan biridir. Onun eşleri bütün insanlığın

anneleridir. (33/53) Onun huzurunda sesimizi en alçak perdede tutmalıyız. (49/3) Onun bulunduğu yerde öne atılmak, insanlık yasalarına terstir. (49/1) O, insanlığın madde ve ruh güzellikleri bakımından en seçkin örneği, ölümsüzlüğü isteyenlerin önderidir. (33/21) Onun bağlıları, tıpkı onun gibi rahmet temsilcileridir; fakat onlar, şartları doğduğunda gerçeği inkâr edenlerle çekişirken sert ve zorlu olurlar. (48/29) O, eski kutsal metinlerden çıkarılan veya saklı tutulan gerçekleri insanlığa açıklayan bir resuldür. (5/15) Bu yüzden, kendinden önceki en büyük resul olan Hz. İsa onun geleceğini, adını vererek müjdelemiştir. (Saff, 6)

Resuller bahsinde son olarak iki noktaya daha değinmek istiyoruz:

Her resul, getirdiği mesajı insanlığa mal etmek için bir çekirdek nesil ve toplum oluşturur. Bu çekirdek nesil, onun içinde yaşadığı toplum ve beraber bulunduğu kitledir. Bu yüzden, Kur'an, her resulün, içinde yaşadığı toplumun diliyle vahiy alıp mesaj iletttiğine, bunun bir yaradılış kanunu olduğuna dikkat çeker. İlkeyi getiren ayet, bu olgunun gerekçesini 'onlara iyice anlatıp açıklasın diye' şeklinde vermektedir. (14/4) Bundan da anlaşılır ki, nebiler tarafından kullanılmış da olsa, hiçbir dil kutsal dil veya cennet dili değildir. Her peygamber, içinden çıktığı toplumun diliyle konuşur. O dille mesaj alır ve yayar. Bu anlamda, insanlığın tüm dilleri aynıdır. Çünkü her topluma bir gök elçisi gelmiştir.

Buna bağlı olarak, resullerin yetişip görev yaptıkları toplum da hiçbir kutsallık ve farklılık taşımaz. Önemli olan, mesaja gönül verip sahip çıkmaktır. Burada dikkat çekilecek noktalardan biri de peygamberin görev yaptığı toplumun kabul ve gelenekleriyle vahyin verilerinin birbirine karıştırılmamasıdır. Peygamberin görev yaptığı toplumun gelenekleri, vahyin onayını alan kısımlarıyla evrensel ve bağlayıcı olur. Bunun dışında kalanların hiçbir bağlayıcılığı söz konusu değildir. Tam aksine, yukarıda da gördüğümüz gibi, nübüvvet kurumu, gelenekleri yıkıp evrensel hayat ölçülerini getirmekle seçkinleşen bir kurumdur. Resullerin özelliklerinden birinin de gelenekleri yıkıp tabuları sökmek olduğunu Kur'an bize açıkça bildiriyor. O halde, bir peygamberin mesajı ve yarattığı yeni cihanın nitelikleri, o peygamberin getirdiği vahiy ile çerçevelidir, yaşadığı zaman ve çevrenin özellikleri, örfleriyle değil. Kur'an bu noktaya parmak basarken şöyle diyor:

"Resulün size getirdiği şeyleri alın, sizi yasakladığı şeylere son verin." (Haşr, 7)

Resulün getirdiği şey vahyin verileridir. Resul bu verileri, içinde bulunduğu zamanın, hitap ettiği insanların özelliklerini dikkate alarak uygulamaya koyar. Ancak, zamanüstü olan, Allah'ın dinine mal edilecek olan, uygulama değil, vahyin beyanlarıdır.

Bundan da anlaşılır ki, Allah'ın tekelinde olan din ile onun zaman içindeki uygulaması olan şeriati birbirine katmamak gerekir. Din zamanüstüdür, şeriat değildir. Bizzat resulün bile, dine mal edilecek beyan ve davranışları, vahyin beyanlarıyla çerçevelidir. Resul'ün uygulamasının tamamı zamanüstü değildir. Aksi halde din koyucusu olarak iki kuvvet kabul etmek gerekir ki Kur'an buna asla izin vermez.

Sonuç olarak, resullerin ve bu arada Son Resul'ün sünneti de bütünüyle zamanüstü değildir. Sünnetin zamanüstü-bağlayıcı olanları, böyle olmayanlara nispetle çok azdır. (Bu konuda bk. burada, Sünnet mad.)

İkinci ve son nokta da şudur: İstisnasız tüm resullerin aldıkları vahiylere, karanlık kutbun temsilcisi şeytan, burnunu sokmuştur. Ancak peygamberler Allah'ın denetim ve gözetiminde görev yaptıkları için Yaratıcı, nebilerin vahiylerinde vücuda getirilen şeytan bozmalarını anında düzeltir ve insanlığa ulaşan mesajın berraklığını sağlar. (22/52)

Resullerle ilgili açıklamamızı Kur'an'ın, insan sorumluluğu açısından ürpertici olan şu ayetini vererek noktalayalım:

"Yemin olsun, kendilerine resul gönderilenleri muhakkak hesaba çekeceğiz; gönderilen resulleri de mutlaka hesaba çekeceğiz." (A'raf, 6)